

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Економіки та публічного управління» (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Олександр ПОПОВ

(ім'я та прізвище)

« 29 » серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 051 «Економіка»

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: «Економіка підприємства»

(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: *перший (бакалаврський)*

Силабус введено в дію з 01.09.2025 року

Харків – 2025 р.

Розробник:

доцент кафедри «Економіки та публічного управління», к. н. з держ.упр.,
доцент

Надія КАРПЕКО

(прізвище та ім'я, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри «Економіки та публічного управління» (№ 601)

Протокол № 1 від « 29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри 601,

д. н. з держ. упр., професор

(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Вероніка КОВАЛЬЧУК

(ім'я та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студентського самоврядування від факультету № 6

Ярослава ЧЕРНА

1. Загальна інформація про викладача

Карпеко Надія Миколаївна, к. н. з держ. упр., доцент. Викладає в університеті наступні дисципліни:

- Державна влада та громадянське суспільство;
- Державні послуги;
- Державне електр. урядування;
- Економіка і організація інноваційної діяльності;
- Публічна служба;
- Управління

конкурентоспроможністю.

Напрями наукових досліджень:

Державне управління гуманітарною та соціальною політикою, особливості її реалізації в сучасних умовах, державне управління у сфері економіки, державне управління у сфері цивільного захисту, формування гендерної політики держави.

Контактна інформація:

n.karpeko@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна, заочна
Семестр	6, 8
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	<u>денна</u> : 3,5 кредиту ЄКТС / 105 годин (36 аудиторних, з яких: лекції – 24, практичні – 12; СРЗ – 69); <u>заочна</u> : 3,5 кредиту ЄКТС / 105 годин (10 аудиторних, з яких: лекції – 4, практичні – 6; СРЗ – 95);
Види навчальної діяльності	лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.
Види контролю	поточний, модульний та підсумковий (семестровий), контрольна робота, контроль (іспит).
Пререквізити	Економічна діагностика.
Кореквізити	Інформаційні системи та технології за фаховим спрямуванням
Постреквізити	Потенціал і розвиток підприємства

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета

Формування знань і навичок раціональної організації та економічного обґрунтування напрямків інноваційної діяльності підприємства з урахуванням сучасних тенденцій інноваційного розвитку економіки.

Завдання

– цілі і напрямки інноваційної діяльності підприємства,
– інноваційна політика підприємства,
– оновлення техніко-технологічної бази підприємства і система стимулювання інноваційної діяльності, – комплексна оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності**:

- ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.
- ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин.
- СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.
- СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.
- СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувач будуть досягнуті наступні **результати навчання**:

- ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).
- ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ПРН22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Змістовний модуль 1.

Основні поняття, тенденції інноваційного розвитку економіки, управління й організація інноваційної діяльності

Тема 1. Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів.

Питання для розгляду.

Сутнісна характеристика інноваційних процесів. Визначення інноваційних процесів. Циклічна концепція розвитку інновацій. Поняття інноваційного циклу.

Тема практичного заняття;

Класифікація інновацій за місцем їх походження, здійснення та впливу на соціально-економічні процеси. Основні етапи та стадії інноваційного процесу.

Самостійна робота здобувача освіти:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів семінарських робіт.

Тема 2. Теоретичні засади та сучасні тенденції інноваційного розвитку економіки.

Питання для розгляду.

Генезис інноваційно-підприємницьких теорій. Теорії циклічного розвитку. Інноваційні теорії технологічних змін. Теорії технократичного суспільства. Сучасні тенденції інноваційного розвитку.

Тема практичного заняття;

Розрахунки прогнозованої місткості ринку по виділеним сегментам зовнішнього ринка.

Самостійна робота здобувача освіти:

Опрацювання матеріалу лекцій. Оформлення матеріалів семінарських робіт.

Тема 3. Державне регулювання та підтримка інноваційної діяльності.

Питання для розгляду.

Сутність і завдання державної інноваційної політики. Методи й інструменти державного регулювання інноваційної діяльності. Вітчизняний досвід підтримки інноваційної діяльності. Зарубіжний досвід підтримки інноваційної діяльності

Тема практичного заняття;

Життєвий цикл інновацій. Циклічна концепція розвитку інновацій. Поняття інноваційного циклу. Фази життєвого циклу інновацій. Інноваційний ланцюг. Зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на життєвий цикл інновацій.

Самостійна робота здобувача освіти:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів семінарських робіт.

Тема 4. Інноваційна політика підприємства.

Питання для розгляду.

Змістова характеристика інноваційної політики підприємства. Місце інноваційної політики підприємства в загальній стратегії розвитку. Складові елементи інноваційної політики підприємства. Чинники впливу на формування інноваційної політики.

Тема практичного заняття;

Правові аспекти охорони інтелектуальної власності. Інтелектуальний продукт. Теоретичні передумови авторського права. Об'єкти та суб'єкти авторського права. Види і типи об'єктів інтелектуальної власності. Промислова власність. Об'єкти промислової власності. Патент як засіб охорони об'єктів промислової власності..

Самостійна робота здобувача освіти:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів семінарських робіт.

Тема 5. Управління інноваційними процесами.

Питання для розгляду.

Інноваційна стратегія фірми. Зв'язок інноваційної стратегії фірми із загальною стратегією розвитку. Принципи її формування та впровадження. –

Тема практичного заняття;

Види інноваційних стратегій та їх співвідношення. Наступальна, захисна, імітаційна, залежна, традиційна, «за нагодою» стратегії та їх сутність. Співвідношення різних типів інноваційних стратегій. Процес упровадження інноваційних стратегій. Умови та методи реалізації стратегій.

Самостійна робота здобувача освіти:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 6. Управління інноваційним розвитком підприємства.

Питання для розгляду.

Управління дослідженнями, розробками та інноваційними проектами. Некомерційне управління нововведеннями і науково-технічною діяльністю.

Тема практичного заняття;

Основні критерії вибору організаційних структур управління інноваційною діяльністю. Роль організаційних структур в управлінні інноваційними процесами. Особливості організаційних структур управління інноваційною діяльністю (лінійно-функціональні, матричні, дивізіональні, штабні). Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління інноваційною діяльністю.

Самостійна робота здобувача освіти:

Обґрунтування вибору організаційних структур управління інноваційною діяльністю на стадіях життєвого циклу інновацій

Тема 7. Організаційні форми інноваційної діяльності.

Питання для розгляду.

Особливості організаційних форм забезпечення інноваційної діяльності. Організаційно-управлінські структури, їх характеристики та шляхи підвищення ефективності. Засоби ефективного впровадження інновацій.

Тема практичного заняття;

Системи: прогнозування і планування розвитку, інформаційного забезпечення, мотивації, організації. Оцінка і вибір варіантів інноваційного розвитку.

Самостійна робота здобувача освіти:

Формування нових центрів: технопарки, технополіси, фірми-інкубатори, науково-промислові консорціуми.

Модульний контроль 1

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

Змістовний модуль 2. Створення інновацій і комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства

Тема 8. Особливості створення інновацій і формування попиту на них.

Питання для розгляду.

Умови виникнення попиту на інновації. Планування і організація створення нового товару. Виду попиту на інновацію і чинники, що впливають на нього.

Тема практичного заняття;

Організаційні форми інтеграції науки та виробництва. Зв'язок інновацій, досліджень та виробництва. Форми технологічної кооперації.

Самостійна робота здобувача освіти:

Формування та функціонування нових організаційних структур: науково-технологічні парки, науково-промислові консорціуми, технополіси, фірми-«інкубатори», стратегічні альянси.

Тема 9. Моніторинг інновацій та інформаційне забезпечення інноваційної діяльності

Питання для розгляду.

Моніторинг інновацій як основа цілеспрямованого новаторства. Джерела інноваційних можливостей. Моніторинг інновацій і формування інноваційної політики.

Тема практичного заняття;

Закон узагальнення знань, стратегічна парадигма інноваційного розвитку, риси сучасного етапу інноваційного розвитку, інформаційні системи та технології обробки знань, тенденції розвитку інформаційних технологій, моделювання інноваційного розвитку суспільства на базі суспільної інформатизації, втілення інноваційно-цільових стратегій.

Самостійна робота здобувача освіти:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів семінарських робіт.

Тема 10. Фінансування інноваційної діяльності.

Питання для розгляду.

Стратегія фінансування інноваційної діяльності. Методологічні принципи та спадкові елементи фінансової стратегії підприємства щодо фінансування інноваційних процесів. Організаційно-економічний механізм фінансування інновацій. Шляхи вдосконалення. Види фінансування інноваційної діяльності підприємства. Характеристика різних видів фінансування інноваційної діяльності.

Тема практичного заняття;

Інноваційний проект як об'єкт фінансування. Критерії та умови оцінювання інноваційного проекту. Класифікація інноваційних проектів. Оцінювання інноваційного проекту.

Самостійна робота здобувача освіти:

Обґрунтування бізнес-плану інноваційного проекту. Стратегія фінансування інноваційного проекту.

Тема 11. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства

Питання для розгляду.

Техніко-технологічний стан підприємства. Змістова характеристика техніко-технологічного стану підприємства. Засоби його оцінки. Методи оцінки ефективності наявного техніко-технологічного стану. Напрямки технічного розвитку підприємства. Здатність підприємства до технологічних змін. Вибір найефективнішого напрямку із сукупності можливих. Співвідношення типів і фаз інноваційного процесу.

Тема практичного заняття;

Заходи запобігання зайвих капітальних витрат підприємства при оновленні техніко-технологічної бази; необхідність оновлення асортименту продукції підприємства, етапи формування асортименту, вилучення із програми виробництва товарів морально застарілих та тих що не користуються попитом.

Самостійна робота здобувача освіти:

Сукупність напрямків технічного розвитку підприємства. Темпи технологічних змін.

Тема 12. Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація.

Питання для розгляду.

Поняття інноваційного проекту, його основні ознаки та класифікація. Проектно-кошторисна документація. Економічне обґрунтування інноваційного проекту. Основні етапи реалізації інноваційного проекту

Тема практичного заняття;

Економічне оцінювання соціальних результатів інноваційної діяльності. Соціальні результати, які оцінюються економічною мірою. Показники соціальноекономічного ефекту.

Самостійна робота здобувача освіти:

Правило тотожності корисного результату при соціальноекономічному оцінювання. Класифікація та правила визначення суми економічних збитків.

Тема 13. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Питання для розгляду.

Основні принципи вимірювання ефективності інновацій. Критерії та показники ефективності інноваційної діяльності. Розмірність ефекту й витрат. Обчислення економічних збитків.

Тема практичного заняття;

Оцінка вартості об'єктів інтелектуальної власності. Схема оцінки інтелектуальної власності. Підходи до оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності: дохідний, витратний, ринковий.

Самостійна робота здобувача освіти:

Відмінності абсолютної та порівняльної ефективності. Врахування фактору часу. Строк окупності.

Тема 14. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності.

Питання для розгляду.

Сутність поняття «комерціалізація». Комерціалізації результатів інноваційної діяльності як процес. Визначення загальних та спеціальних функцій комерціалізації. Необхідність застосування методів оцінки проєктів, процесів, результатів та їх умов впровадження при комерціалізації результатів інноваційної діяльності.

Тема практичного заняття;

Способи комерціалізації інтелектуальної власності: використання об'єкту інтелектуальної власності у власному виробництві, передача прав на об'єкт інтелектуальної власності, внесення прав на об'єкт інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства

Самостійна робота здобувача освіти:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів семінарських робіт.

Модульний контроль 2

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації, самостійна робота студентів за матеріалами, що підготовлені викладачем. Методи навчання на лекціях – пояснювальна-ілюстративна лекція з елементами проблемної, лекція-бесіда, словесний метод, метод схематичного подання матеріалу; на семінарських заняттях – метод розгорнутої бесіди та дискусії, метод самоконтролю, метод «круглого столу».

7. Методи контролю

Поточний, проміжний та підсумковий контроль знань студентів, які проводяться з метою оцінювання результатів на певному етапі навчання.

Поточного контролю проводиться у формі опитування, тестування, контрольні роботи на практичних і семінарських заняттях.

Проміжний контроль проводиться у формі виконання модульної контрольної роботи

Семестровий контроль з дисципліни – іспит.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Активність під час аудиторної роботи	0...2	3	0...6
Виконання практичних робіт	0...5	5	0...25
Модульний контроль	0...24	1	0...24
Змістовний модуль 2			
Активність під час аудиторної роботи	0...2	3	0...6
Виконання і захист практичних робіт	0...5	3	0...15
Модульний контроль	0...24	1	0...24
Усього за семестр			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Іспит проводиться у вигляді тестування. Тест складається з 20 питань закритого типу (за правильну відповідь на одне питання здобувач отримує 5 балів).

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74) – виставляється тоді, коли студент знає значну частину програмного матеріалу, не допускає суттєвих помилок під час висвітлення понять, на додаткові питання відповідає по суті, не робить великої кількості помилок під час усної відповіді.

Добре (75-89) – виставляється студенту тоді, коли його відповіді змістовні у тому числі за формою та обсягом. Це означає, що студент у повній мірі за програмою засвоїв увесь навчальний матеріал, викладений у підручниках та інших джерелах і на практичних, семінарських заняттях дає змістовні та глибокі відповіді на поставлені запитання, а також під час тестування демонструє знання не тільки основної, але й додаткової літератури, першоджерел, наводить власні роздуми, робить узагальнюючі підсумки, використовує знання із суміжних, галузевих дисциплін, уміє пов'язати вивчений матеріал із реальною дійсністю та доцільно використовує його для аналізу практичних завдань.

Відмінно (90-100) – виставляється студенту тоді, коли він виконав і захистив з максимальною кількістю балів усі практичні завдання, розрахункову роботу і модульні контрольні роботи. Тобто студент досконально знає всі теми курсу та вміє застосувати теоретичний матеріал щодо вирішення практичної ситуації шляхом застосування здобутих під час вивчення дисципліни навиків та вмінь.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає (Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Лист МОН України № 1/9-650 від 23.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#n211>):

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

11. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

- Електронний каталог науково-технічної бібліотеки Національного аерокосмічного університету "ХАІ". - Режим доступу: <https://library.khai.edu/catalog>

- Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=825>

- Сайт кафедри <https://education.khai.edu/department/605>

12. Рекомендована література

Базова

1. Закон України про інноваційну діяльність від 4 липня 2002 р. — № 40IV.

2. Волков О.І., Денисенко М.П., Гречан А.П. та ін. Е 45 Економіка та організація інноваційної діяльності: Підручник (третє видання). – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 662 с.

3. Заблоцький Б. Ф. Економіка і організація іноваційної діяльності : навч. посіб. / Б. Ф. Заблоцький. – 2-ге вид. – К. : Ліра-К, 2015. – 428 с.

4. Левченко Ю. Г. Економіка та організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / Ю. Г. Левченко. – К. : Кондор, 2023. – 448 с.

5. Логунова Н. А. Экономика и организация инновационной деятельности : учебн. пособ. / Н. А. Логунова, Л. В. Алексахина, Н. А. Красовская. – К. : Кондор, 2020. – 278 с.

6. Павленко І.А. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2004.

7. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І. Волков, М.П., Денисенко, А.П. Гречан та ін.; Під ред..проф. О.І. Волкова, проф.. М.П. Денисенка. – К.: ВД "Професіонал", 2014.